

בְּשַׁבַּת כשהוא נגוב, שתורת כלי עליו, **וְאֵינוּ מְקַבְּל**
טוּמְאָה שאינו מכלל הכלים המקבלים טומאה:

פרק עשרים ושנים

הצלת אוכל בשבת

משנה א

חֲבִית יין **שֶׁנֶשְׁפְּרָה** בשבת - **מִצִּילִין הַיְמִנָה**
אפילו בכלים רבים **מִזֶּזֶן שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת** - יין
בשיעור הראוי לשלוש סעודות של שבת, **וְאוֹמֵר**
בעל החבית **לְאַחֲרֵיהֶם: בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם** וכל
אחד מציל כדי שלוש סעודות. **וּבְלֶבֶד שֶׁלֹא יִסְפּוּג**
את היין בספוג או במטלית, שמא יבוא לסחוט.

אֵין סוֹחֲטִין בשבת **אֶת הַפִּירוֹת לְהוֹצִיא מֵהֶן**
מִשְׁקִין משום איסור תולדת דש, **וְאִם יֵצְאוּ** -
אפילו אם יצאו המשקים **מִעֲצָמָן** - **אֲסוּרִים** גזרה
שמא יבוא לסחוט בידיים בשבת. **רַבִּי יְהוּדָה**
אוֹמֵר: אִם הַפִּירוֹת מִיוֹעֲדִים לְאוֹכְלִים - **הַיּוֹצֵא**
מֵהֶן מִתֵּר לשתיה, שמכיוון שלא נוח לו מיציאת
המשקים, אין חשש שיסחוט, **וְאִם הַפִּירוֹת מִיוֹעֲדִים**
לְמִשְׁקִין - **הַיּוֹצֵא מֵהֶן אֲסוּר** גזירה שמא
יסחוט²⁰⁵.

חֲלוֹת של שעווה הניטלות מן הכוורת, ובהן **דְּבֵשׁ**,

היוצא מהן אסור, גזירה שמא יסחוט. ובזיתים וענבים מודה ר"י לחכמים דאע"ג דכנסן לאוכלים היוצא מהן אסור, כיון דדרכן לסחיטה קיימי כי אתו לידי משקה יהיב דעתיה בהכי. ובשאר מיני פירות מודים חכמים לר"י, כיון דלאו דרכן לסחיטה. לא נחלקו אלא בתותים ורמונים, דרבי יהודה מדמה להו לשאר פירות וחכמים מדמו להו לזיתים וענבים. והלכה כר"י: חלות דבש. כשהן

ר' עובדיה מברטנורא

יש לו בית אחיזה בין אין לו בית אחיזה: ניטל בשבת כשהוא נגוב: ואינו מקבל טומאה. דאינו לא כלי עץ ולא בגד ולא שק ולא מתכת: **כב א מצילין מזון ג'** סעודות, ואפילו בכלים הרבה, דאילו בכלי אחד אמרו בפרק כל כתבי דכמה דבעי מציל: לכס. כל אחד מזון ג' סעודות: ובלבד שלא יספוג. שלא ישים ספוג לשאוב היין ולהחזיר ולהטיף, ואף על פי שיש לספוג בית אחיזה דליכא חשש סחיטה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. ואפילו ליקח בידו שמן ודבש שהן עבים ונדבקים ולקנח ידו בשפת הכלי אסור, שלא יעשה כמעשה חול: אין סוחטין את הפירות. דה"ל מפרק תולדה דדש: אסורין. גזירה שמא יסחוט לכתחלה: ר"י אומר אם לאוכלין. היו אותן פירות מכונסים, היוצא מהן מותר, דלא ניחא ליה במה שזבו וליכא למגזר בהו שמא יסחוט: ואם למשקין. היו מכונסין דניחא ליה במאי דנפק מנייהו,

ביאורים והרחבות

205. בגמרא (קמ"ג ב) למדין: אמר רבה אמר רב יהודה אמר שמואל: מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים (אפילו שמיועדים לאכילה, שהמשקים היוצאים מהם אסורים. שכיוון שרובן לסחיטה, אם נסחטו, נוח לו בזה). ומודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות (שכלל לא רגילים לסחוטם). אמר ליה רבי ירמיה לרבי אבא: אלא במאי פליגי? אמר ליה: לכי תשכח (היינו, כשתעיין בדבר תמצא). אמר רב נחמן בר יצחק: מסתברא בתותים ורמונים פליגי (שיש שסוחטים אותם ויש שלא).

שִׁרְסְקוֹן מְעָרְב שֶׁבֶת כדי שיזוב מהן דבש, **וַיֵּצְאוּ מְעַצְמוֹן** - הדבש יצא מעצמו בשבת - **אֲסוּרִים** באכילה בשבת, לפי שיש חשש שמא ירסק את חלות הדבש בשבת. **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְתִיר** לאכול את הדבש בשבת, שאינו חושש שמא ירסק בשבת²⁰⁶.

משנה ב

כָּל מֵאֵכֶל שֶׁבָּא בְּחַמִּין מְעָרְב שֶׁבֶת - שהתבשל כבר בערב שבת - **שׁוֹרִין אוֹתוֹ בְּחַמִּין בְּשֶׁבֶת** כדי לרככו וכד', **שׂאִין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל²⁰⁷**. **וְכָל מֵאֵכֶל שֶׁלֹּא בָּא בְּחַמִּין מְעָרְב שֶׁבֶת** - **מְדִיחִין אוֹתוֹ בְּחַמִּין בְּשֶׁבֶת** שהדחה בלבד אינה מבשלת, אבל לא שורין אותו בחמין בשבת, **חוּץ מִן הַמְּלִיחַ הַיֵּשֵׁן** שעברה עליו שנה משגמלח **וְדָגִים מְלוּחִים קְטָנִים וְקוֹלִיס הָאֲסַפְּנִין** - דג שבא מאספמיא שקליפתו דקה, **שֶׁהִדְחָתָן** במים חמים **זוֹ הֵיא גְמוֹר מְלֹאכְתָן** להכשירם לאכילה אף בימות החול, והיא כבישול, לכן אסורה בשבת:

משנה ג

שׁוֹבֵר אָדָם אֶת הַחֲבִית בשבת בסכין או בסייף, כדי **לְאָכֹל הַיִּמְנָה גְרוֹגְרוֹת** שלצורך אכילה מותר לקלקל אף לכתחילה, **וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְכַוֵּן לַעֲשׂוֹת כְּלִי** - לנוקבה בפתח יפה, שיש בו משום תיקון כלי²⁰⁸.

ביאורים והרחבות

206. **פירוש:** אחר ריסוק החלות, הדבש זב מאליו מתוך השעווה, ואין דרך לסוחטו, הלכך רבי אליעזר מתיר, וחכמים אוסרין, גזירה אטו שאינן מרוסקין, שמא ירסק אותם (רש"י).

207. בגמרא (קמ"ה, ב) מביאים דוגמא למאכל שצריך בישול נוסף לאחר בישולו הראשון - כגון תרנגולת שהיו מבשלים אותה פעמים רבות עד שנימוחת, ואוכלים אותה לרפואה.

208. בגמרא (קמ"ו, א) למדו: אמר רבי אושעיא: לא שנו (שמותר לשבור את החבית ולהוציא ממנה גרוגרות, ושלשם כך מותר אף לטלטל את הסייף או את הסכין), אלא דרוסות (תאנים דבוקות זו לזו, שבשביל להפרידם צריך סייף או סכין), אבל מפורדות לא (כיוון שמעמיד את המשנה כרבי נחמיה שאוסר לטלטל כלים שלא לצרכם המיוחד, כמבואר לקמן). ושואלין: הרי מצינו ברייתא שמותר גם במפורדות: רבן שמעון בן גמליאל אומר: מביא אדם את החבית של יין ומתיז ראשה בסייף ומניחה לפני האורחים בשבת ואינו חושש (משום טלטול הסייף ומשום יצירת כלי)? ותרצו: ההיא (הברייתא) רבנן (שסוברים שכל הכלים ניטלים בשבת בין לצורך ובין שלא לצורך), מתניתין רבי נחמיה היא (שסובר שמותר לטלטל כלים רק לצורך, ומתוך שמטלטל את הסייף לחתוך את התאנים הדרוסות מותר לטלטלו אף לשבירת החבית). ושואלין מדוע נדחק רבי אושעיא לאוקמי מתניתין כרבי נחמיה ובדרוסות, לוקמה במפורדות ורבנן? ותרצו: אמר רבא מתניתין קשיתיה, מאי איריא דתני "גרוגרות", ליתני פירות? אלא שמע מינה בדרוסות.